

Ma(k)ten och

10 STEG TILL EN SCHYSTARE SKOLA OCH

Äta bör man annars dör man. Men varje tugga vi tar påverkar jordens resurser, klimatet och de människor som producerar vår mat på olika sätt. Våra dagliga val bestämmer hur vi tar hand om vår planet.

Därför erbjuder vi här en teoretisk och praktisk snabblektion i demokrati, förändringsarbete och hållbar utveckling. Om du vill vara med och göra skillnad finns det många vägar att gå. Här är bara ett förslag bland många, som även kan göras som ett 100-poängs projektarbete.

1

Bilda en arbetsgrupp

Samla klasskompisar, syskon, lärare, husdjur och andra som delar din vilja att förändra.

2

Sätt upp ett mål

Se till att ni har klart för er vad ni vill uppnå – ta en fråga i taget. Exempelvis kan ni på er skola jobba för att öka mängden ekologiska livsmedel, införa köttfria dagar eller köpa mer Fairtrade-produkter.

Tips!

Kom ihåg att anpassa era argument till den ni vill ska lyssna!

3

Forska och intervju

Prata med kökschefen och ta reda på till exempel hur mycket ekologiska livsmedel skolan köper in i dag – formulera utifrån det ett konkret mål, till exempel att öka detta till 30 procent. Be att få titta på skolans policy om mat, hälsa och miljö. Finns en? Följs den? Ta reda på vad skolledningen vet om matens påverkan på miljön. Räkna ut skolans utsläpp av koldioxid.

Tips!

Skaffa allierade! Starta en namninsamling på skolan eller se till att få stöd av en viktig person i frågan – detta ger mer tyngd till era argument.

4

Sätt upp SMARTa mål

Nu när ni fått kött på benen är det dags att sätta er ner och skriva ihop ett SMART mål. Se till att det är:

Specifikt! Till exempel 30 procent ekologiska varor i skolmaten. Två köttfria dagar i veckan. Att en handlingsplan utarbetas.

Mätbart! Skolan kan enkelt plocka fram siffror på detta, så att det går att mäta resultaten.

Aceptabelt! Se till att ert mål är etiskt och moraliskt försvarbart och kan bli accepterat.

Realistiskt! Kräv inte allt på en gång; skolan kan inte gå från noll till hundra på en dag. Tänk gärna vad som kan göras på kort och lång sikt.

Tidsatt! Bestäm en tidpunkt då ni vill att ert mål ska vara uppnått – till exempel till jullovet. Annars finns det en risk att frågan rinner ut i sanden.

Gör det själv!

Det finns mycket du kan göra på egen hand för att påverka:

Planera dina inköp...

... så att maten inte står och blir gammal i kylskåpet. Vi slänger 20-30 procent av den mat vi handlar hem. Ett visst svinn är oundvikligt, men vi kan spara mycket på att laga mat av rester och inte slänga mat som fortfarande är fullt ätbar. Titta, lukta och smaka, har produkten förvarats rätt bör den hålla ytterligare en tid efter det satta datumet.

Våga ställa krav...

... på din butik. Som konsument har du stort inflytande över vad butikerna köper in, det sista de vill är att förlora dig som kund. Våga därför ställa krav på att butiken ska köpa in produkter som är producerade under rättvisa villkor, och/eller är miljömärkta. Det kan räcka med att fråga efter en viss vara för att butiken ska ändra sina inköpsrutiner.

Tänk över din köttkonsumtion...

... och börja äta vegetariskt två gånger i veckan. Om alla svenskar ersätter två köttportioner i veckan med ett vegetariskt alternativ motsvarar det utsläppen från 233 000 bilar på ett år, eller 87 500 varv runt jorden med en bil.

Undvik hel- och halvfabrikat...

... köp i stället råvaror och tillaga själv. Ju mer förädlad en vara är, desto mer utsläpp har den orsakat. Färdigrätter är de största bovorna, eftersom tillagningen använder energi två gånger, i industrin och när man värmer upp dem hemma. De innehåller också ofta palmolja, genmodifierad majs och soja, vars produktion tär på miljön och klimatet.

klimatet

projekt- arbete 2011?

vår mat miljön
och hur kan vi
minska vårt
klimatavtryck?

Alla behöver vi veta mer om hur vår konsumtion påverkar miljön. Äter vi mat som producerats med gifter eller bidrar till skövling av regnskog i Amazonas? Vad är klimatsmart mat? Hur mycket koldioxid släpper vår skola ut? Hur hänger hälsosam och klimatsmart mat ihop?

Vi har tagit fram ett pedagogiskt material som innehåller fakta, powerpoints, filmer, förslag på lektionsupplägg och projektarbete. Materialet ligger i linje med läroplanen: "Miljöperspektiv i undervisningen skall ge eleverna insikter så att de dels själva kan medverka till att hindra skadlig miljöpåverkan, dels skaffa sig ett personligt förhållningssätt till de övergripande och globala miljöfrågorna."

Det pedagogiska materialet finns på en DVD som kan beställas av Josefine Höijer, info@latinamerikagrupperna.se tfn 08-55 69 75 30.

KOMMUN

5

Skicka vidare

Lämna in ett konkret och realistiskt förslag till skolledningen. Gärna underlag med siffror, där era förslag visar till exempel hur mycket utsläppen skulle minska. Boka in ett möte med ledningen inom någon vecka. Redan här kan ni få ett JA och på så vis ta ett steg mot en mer hållbar skola.

6

Vänd er till högre makter

Fick ni nej? Ge inte upp! Ta reda på varför och vänd er sedan till den som är politiskt ansvarig för skolan. Det kan vara en kommun eller en ägare. Skicka över ert förslag till den och boka in ett möte.

7

Mötas på halva vägen?

Vad beror eventuellt motstånd på? Går det hitta en kompromiss, kanske sätta upp ett mindre ambitiöst kortsiktigt mål, men samtidigt ha krav på en långsiktig handlingsplan?

visste du att...

Maten vi äter i Sverige har, från odlingen till mataffären och vidare till vår tallrik, stått för 30 procent av hushållens utsläpp av växthusgaser i landet.

8

Go public!

Vänd er till lokalpressen! Att elever på en skola vill ha mer hälsosam, etisk och klimatsmart mat, men inte får det för skolledningen har ett stort nyhetsvärde. Kontakta lokala tidningar, radio eller TV för en intervju eller skriv en insändare där ni fokuserar på siffror, fakta och lägger fram er åsikt på ett tydligt sätt.

9

Glöm inte politikerna

Skicka samtidigt in ett konkret medborgarförslag till kommunfullmäktige, eller be ett parti att göra ert förslag till en motion. Bifoga gärna till alla partier i kommunen.

10

Till sist...

Händer ingenting? Ge inte upp! Försök hitta nya vägar – var kreativa! Kanske göra en namninsamling på skolan? I metodhandboken "Makten över maten – en guide för påverkan" (se latinamerikagrupperna.se) finns massor av tips och råd för hur ni kan gå till väga för att som elev eller medborgare vara med och påverka skolans, kommunens eller landstingets klimatpåverkan.

Lycka till!

Fyll en flaska med kranvatten...

... innan du går hemifrån. Transporten av buteljerat vatten, samt plaståtgången till flaskorna, bidrar till miljöförstöring. Enligt beräkningar bidrar flaskvatten 1 000 gånger mer till koldioxidutsläpp än kranvatten.

Bli medlem i Framtidsjorden eller Latinamerikagrupperna...

... och stöd på så sätt arbetet med miljö- och rättvisefrågor. Du ökar dina möjligheter att påverka samt får tillfälle att inspireras av personer med liknande intressen och mål. Om du inte hittar någon lokalgrupp nära dig, varför inte ta saken i egna händer och starta en grupp?

Välj närproducerade råvaror...

... för minskade koldioxidutsläpp. En portion ris orsakar mer än dubbelt så stora utsläpp av klimatgaser som en portion lokalt odlad potatis. Försök även att årstidsanpassa dina inköp av grönsaker, ät rotfrukter på vintern och tomater på sommaren.

Köp ekologisk mat...

... framförallt eftersom energi-krävande konstgödning inte används. All KRAV-märkt mat är även garanterat fri från GMO (genmodifierade grödor). En annan fördel med ekologiskt är att inga växt- och insektsgifter kommer ut i naturen, skadar de som arbetar med produktionen eller dyker upp som rester i din mat.